2019. november 22. - **Miközben a kormány hangsúlyozza a nemzetállam fontosságát, a nemzetben való gondolkodást, pont a jövő értelmiségének, a jelen egyetemistáinak körében mutatkoznak riasztó jelek ezen a téren** – mondta a Demokratának Tózsa István professzor, a Budapesti Corvinus Egyetem és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tanára, aki öt éve méri fel az 1995 után született egyetemisták magyar identitással kapcsolatos tudásszintjét.

–Milyen célból indította el 2014-ben a hungarikumok és nemzeti örökségtervezés elnevezésű tantárgyat a Corvinus Egyetemen?

–A cél az volt, hogy a turizmus-vendéglátás alapszakos közgazdászhallgatók képesek legyenek a magyar nemzeti értékek menedzselésére, megőrzésére és hasznosítására nemcsak a turizmusban, hanem a gazdaság, a külkereskedelem, a településmarketing és a közigazgatás területén is. A tantárgyat a Corvinuson 2014 óta folyamatosan, minden szemeszterben oktatom, 2018-tól pedig már a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Karán is választható tantárgy. Természetesen nem az volt a célom, hogy a makói hagymáról, a herendi porcelánról vagy Széchenyi István örökségéről tanuljanak, hiszen az ilyen jellegű tudás elsajátítása az alap- és középfokú oktatás feladata. Magától értetődőnek tartottam, hogy a diákok ismerik mindezt. Egyszer csak felfedeztem, hogy alapvető hiányosságaik vannak, mégpedig olyan mértékben, amit korábban elképzelhetetlennek tartottam.

–Milyen alapvető hiányosságokra gondol?

–Szinte véletlenül szembesültem olyan furcsaságokkal, hogy az 1995 után született Z generáció tagjai nemcsak azt nem tudják, hol van Szentes vagy Gyula, de Tokajt Eger, Pannonhalmát Balatonfüred helyére jelölik be egy vaktérképen, és az olyan néprajzi tájegységekről, hogy Ormánság, Kalotaszeg vagy Göcsej, elképzelésük sincs. Amikor kisebb tesztekkel, röpdolgozatokkal próbáltam mérni magyar identitásuk kognitív szintjét, kiderült, hogy száz hallgató közül egy sem ismeri fel a Rákóczi- vagy a Klapka-induló dallamát. Nem ismerik a híres köztéri szobrainkat, festményeinket, műemléki épületeinket. Olyan mértékben hiányzik a magyarságukra vonatkozó kulturális ismeretük, mintha sohasem jártak volna általános iskolába, mintha sohasem tettek volna emelt szintű érettségit magyar irodalomból vagy történelemből, és mintha nem 420 pont felett kerültek volna be az egyetemre.

–Megdöbbentő…

–Dolgozatok és tesztek százaival tudnám alátámasztani azt a totális tájékozatlanságot, amit tapasztalnom kell. Ha megmutatom a hallgatóknak József Attila szobrát a rakparton, és megkérdezem, a költő melyik versére asszociálnak, körülbelül ötven diák közül egy tud helyes választ adni. A többség a szobrot sem ismeri fel. Azt, hogy hol van Munkácsy Mihály Krisztus-trilógiája, senki nem tudja, legfeljebb a debreceni hallgatók. A tájékozatlanság olyan elképesztő fokú, mintha a hallgató egy magyarul beszélő külföldi lenne. Persze a legtöbb kérdést nem mindenki hibázza el, de ezek olyan alapműveltségi kérdések, amelyekre a választ mindenkinek tudnia kellene. Egy barátom a nyolcvanas években a jogi karon Repül a nehéz kő címmel írt szakdolgozatot. Feltettem a kérdést a hallgatóknak, mi lehetett a témája a szakdolgozatnak. Harminc hallgatóból senki nem tudott asszociálni a Toldira és arra, hogy a szakdolgozat témája minden bizonnyal az erős felindulásból elkövetett emberölés jogi értelmezése volt. Nem ismerik a Toldit, nem tudják, miért „repül a kő”? Pedig attól vagyunk magyarok, hogy az ilyen idézeteket értelmezni tudjuk, hiszen egy németnek, egy olasznak

semmit nem mond a „repül a nehéz kő” kifejezés.
–Egy sikeres emelt szintű magyar érettségi után néhány év múlva hogyan felejthetnek el olyan alapfogalmakat, amelyekre évtizedekkel később is emlékezniük kellene?
–Azért felejtik el, mert ugyanúgy tanulják, mint minden más tantárgyat. Freund Tamás világhírű magyar agykutató 2011-ben megkapta a The Brain Prize elnevezésű díjat, amely az agykutatás Nobel-díjának is nevezhető. Az ő vizsgálataiból tudjuk, miként szelektál az agyunk, amikor például az utcán vagyunk, és milliónyi inger ér bennünket. Ha ezeket mind megjegyeznénk, valószínűleg megbolondulnánk, ezért a tudat küszöbe alatt ható úgynevezett pacemaker sejtek korlátozzák az érzékelés során a tartós idegsejtkapcsolatok létrejöttét, végső soron az emlékképek rögzülését. A pacemaker sejtek döntik el, hogy mit jegyzünk meg, és mit nem. A diákok azért nem emlékeznek két év múlva semmire, mert tudatos magolásra kényszerítették magukat, vagyis a pacemakerek nem engedtek szabad utat a tartós memóriaegységek kialakulásának. A tanulás célja az volt, hogy a tudatukban legalább az érettségiig megmaradjon az ismeretanyag. Az emlékek tehát alacsony intenzitású bioelektromos kisüléssel rögzültek, mert az érzékelést nem kísérte érzelem, ami stimulálta volna a pacemaker sejteket. Freund Tamás azt is megállapította, hogy az olyan információk, amelyek a szülőhelyünkkel, nemzeti identitásunkkal kapcsolatosak, ugyanúgy mint az emócióval, katarzisérzéssel kísértek, tartós memóriaegységeket hoznak létre az agyban. Ilyenkor a pacemaker sejtek nem gátolják a tartós tudás kialakulását. Minél több tartós memóriaegység rögzül a tudatunkban, annál kreatívabb személyiségek leszünk.
–Ön szerint kinek a felelőssége ez a nagy fokú tudatlanság?
–Biztosan nem az államigazgatás és az egyetem felelőssége, hogy a hallgatók a nemzeti tantervben szereplő, az alap- és középfokú oktatásban elsajátított, nemzeti identitással kapcsolatos tudásanyagot elfelejtik. Sok múlik azon, hogy a tanár hogyan adja át az ismereteket, mennyire tudja megkedveltetni a verseket, a történelmi tényeket. Míg régen a pedagógusok többsége katarzisra, érzelemkeltésre alkalmas módszerekkel tanított, ma a legtöbb tanár nem tud így oktatni; nincs hozzá adottsága, energiája vagy motivációja. Például a digitális bennszülött Z vagy most már alfa generáció mobileszközeit nem kitiltani kellene a tanórákról, hanem bevonni az aktív, közösségi és ezáltal érzelmekkel kísért ismeretszerzésbe, a magyar történelmi, magyar kulturális, földrajzi, irodalmi, képzőművészeti, népművészeti ismeretszerzésbe. Persze nem várható el minden tanártól, hogy személyes kisugárzása, istenadta tehetsége legyen, nem lehet mindenkiből Öveges professzor. Nagyok sok tanuló azt a tantárgyat szereti, ahol a tanár személye érzelmileg vonzó számára. De nemcsak az iskolában van probléma, hanem a családokban is. Az emocionális, katarzis által kísért ismeretszerzés otthon is megvalósítható lenne szülők, nagyszülők segítségével, élménybeszámolóikkal, családi programok során.
–Mit jelent a kognitív identitás?
–A nemzeti identitásnak három szintje van. A kognitív identitás azt jelenti, hogy mit tudok arról a nemzetről, ahová tartozom; az affektív identitás, hogy mennyire vonzódóm a nemzetemhez, tudok-e érzelmileg azonosulni a magyarságommal; a cselekvési identitás pedig azt, hogy mire vagyok képes a nemzetért: szavazni, tüntetni vagy szükség esetén harcolni is? Az alapszakos hallgatók magyarságtudata kognitív szinten 15-21 százalék, a mesterszakos kontrollcsoporté 33. Ez az ismereteikre vonatkozó alacsony nemzeti identitástudat nem elég ahhoz, hogy az affektív és a cselekvési magyar identitástudatuk esetleg ne negatív irányban nyilvánuljon meg.
–Hogy nyilvánulhat meg negatív irányban?
–Egy 21 százalékos kognitív nemzeti identitás nem szükségszerűen tartja vissza a hallgatót

attól, hogy egy magát határozottan nemzetinek deklaráló kormány ellen – és ne mellette – tüntessen. Ez komoly akadálya lehet a magyar kormány tudatos nemzetállam-építési és -erősítési politikájának. Egy átlagos hallgató, aki adott esetben a Corvinus Egyetem előtt csatlakozik a többiekhez, hogy a kormány ellen tüntessen, átlagosan egyötödnyi tudással rendelkezik és négyötödnyivel nem rendelkezik azzal kapcsolatban, hogy mitől magyar a magyar.

–Hat éve méri a hallgatók tudásszintjét. Stagnálást vagy romlást tapasztal?

–Azt vettem észre, hogy a tudásszint évről évre folyamatosan romlik. Persze, az új generáció mindig másképp gondolkodik, mint az előző. Úgy vélik, nem szükséges tudniuk, hol van Tokaj, mert a mobiltelefon eligazítja őket. Szerintük nincs szükség ilyen fokú tudásra, a lexikai ismeretek a mindentudó mobileszközök meglétével a nemzeti identitásra vonatkozóan is kiment a divatból. Az információhoz jutás nehézsége is befolyásolja, mennyire rögzül a memóriában az új ismeret. Amikor egy kattintással mindennek utána lehet nézni, általában – hacsak nem kíséri érzelem – nem rögzül tudatunkban a könnyen megszerzett tudás. Sajnos a nemzetállami ideával a kormány homokra építkezik, mert a Z generáció már egyáltalán nem lesz fogékony a nemzettudatra, a nemzeti érzésre és a sokat emlegetett hazaszeretetre. Miközben a kormány hangsúlyozza a nemzetállam fontosságát, a nemzetben való gondolkodást, e a téren pont a jövő értelmiségének körében mutatkoznak riasztó jelek.

–Mit szól ahhoz, hogy sok fiatal meg van győződve róla: most egyfajta diktatúrában élünk?

–Ők azért gondolják így, mert nem éltek a múltban, nincs összehasonlítási alapjuk. Egyik órámon az országimázsról beszélgettünk, és megemlítettem, hogy nem szerencsés, ha a parlamentben egy képviselő a miniszterelnök elé tart egy táblát, majd dulakodás kezdődik. Rosszat tesz az országimázsnak, azt üzeni, hogy Magyarország labilis ország, mert még a parlamentben is verekednek a képviselők. Megjegyeztem, hogy a Kádár-rendszerben az ilyen képviselőt letartóztatták volna. Erre élesen beszólt egy hallgató: „És az jobb lenne?” A fiataloknak az a véleményük, hogy az ilyen képviselői viselkedés helyénvaló, hiszen szabad ország vagyunk, mindenki azt csinál, amit akar. A fiatalok mindig a fennálló rend ellen lázadnak, és csak a visszásságokat veszik észre. De ha nem tapasztalt még nagyobb visszásságot, akkor nincs viszonyítási alapja. Mivel kormányellenesek, fennáll a veszélye annak, hogy ezzel együtt a kormány által deklarált nemzeti ideát is elutasítják, ami azt eredményezheti, hogy nem lesz magyarságtudatuk. Mi fogja akkor összetartani a magyar nemzetet azon túl, hogy magyarul beszélnek?

–Ön szerint hogyan lehetne a magyar nemzeti identitással kapcsolatos tudásanyagot úgy átadni, hogy tartósan megmaradjon?

–Freund Tamás kutatási eredményeinek tükrében az alap- és a középfokú oktatást érzelmi hatásokat kiváltó, katartikus művészeti alkotások bevonásával kellene megvalósítani, mégpedig közösségben. Fontos lenne, hogy készüljön minél több olyan történelmi, magyar irodalmi művet feldolgozó film, amely romantikus történetet állít a központba, valós történelmi események előterében, és ezzel katarzist vált ki a diákok tudatában. Jónak tartom Baltavári Tamás és csapata kezdeményezését. A Történelmi Animációs Egyesület kilenc magyar csatáról készített digitális animációs filmet, megtekinthetők az interneten. Ezzel a digitális technikával, amely méltó a kreatív és innovatív magyarok értékteremtéséhez, nagyságrenddel olcsóbban lehetne majdnem teljes értékű történelmi nagyjátékfilmeket is előállítani – ezeknek ugyancsak híján vagyunk a magyar identitás érzelmi alapú motiválásában. Előnyükre kellene fordítani, hogy a fiatalok minden percüket a digitális térben töltik. Olyan tartalmakat kellene nekik kínálni, amelyek megtanítják a magyar hagyományokra, a történelemre, az irodalomra a

mobilapplikációk segítségével. Ne a tankönyvből tanuljon, hanem kreatív mobilalkalmazásokon keresztül. Lehet, hogy a digitális technika segítségével át tudjuk majd hidalni ezt a problémát, és érzelemmel telítettebb lesz az oktatás.
–Ezek szerint ön alapvetően optimista a jövőt illetően?
–Hogy ne csak rossz fényben tüntessem fel a Corvinus hallgatóit, a hungarikumok tantárgy gyakorlati részét olyan feladattal is teljesíthetik, amelyben valamilyen mobilapplikáció, elsősorban játék segítségével próbálnak meg egy-egy magyar nemzeti értéket népszerűsíteni. Zseniális házi dolgozatok, önálló kis megvalósíthatósági tanulmányok születnek évről évre, amelyek nemcsak kreatív ötletekkel, professzionális módon mutatnak be egy-egy magyar nemzeti értéket, hanem még fenntarthatósági számításokat is mellékelnek hozzá, és ez méltó a Corvinus Egyetemhez. Ilyenkor megfelelő utánjárással a hallgatók méltán igazolják rátermettségüket és tehetségüket. Tavaly például a legjobb tíz dolgozat elismerése a parlament vadásztermében történt, és Lezsák Sándor alelnök úr adta át személyesen a három első helyezett díját. Abban igazuk van a hallgatóknak, hogy a hagyományos, lexikai tudás számonkérése már nem való az iskolába, változik a világ. Az IQ mérésének fontosságát felváltja az EQ, az érzelmi intelligencia mérőszáma. Úgy vélem, a mobileszközök tanórai megjelenése, a közösségben való aktív mobilapplikációs tanulás és alkotás akkor tartja életben a nemzeti identitást, ha az ilyen foglalkozások tárgya a magyar irodalom, a magyar történelem, a magyar földrajz, a magyar hagyomány, valamint a magyar képző- és előadó-művészet értékköre, az érzelmi intelligenciára alapozva. Így nemcsak magyarnak fogják érezni magukat a fiatalok, nevezetesen és elsősorban a 2010 után színre lépő alfa generáció beiskolázott tagjai, hanem – Freund professzor értelmezése szerint – kreatívabbak is lesznek.